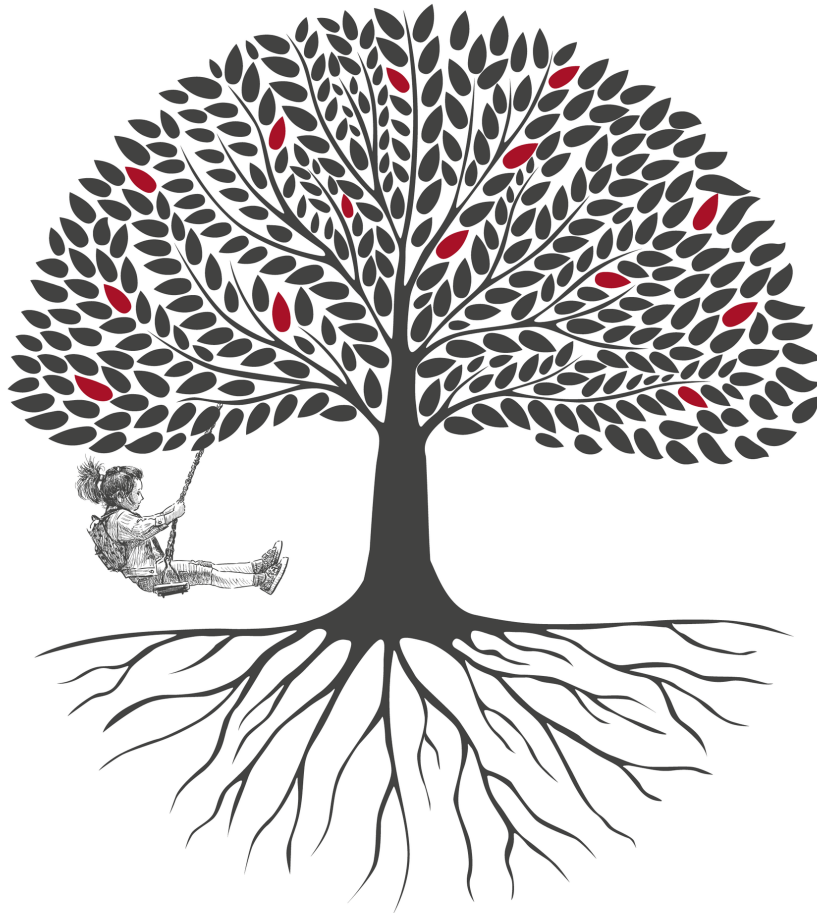

Pesäpuu ry:n Vuosikatsaus 2019

Visiomme on, että jokainen lapsi
lastensuojelussa on
turvassa, osallinen ja arvokas.
Se on meidän Lupaus Lapselle®.

Pesäpuu ry **20** vuotta
Tekoja – Rakkaudesta lapseen

Teemavuosi 2019

Tekoja – rakkaudesta lapseen

Vuonna 2019 vietettiin Pesäpuun 20-vuotisjuhlavuotta teemalla Tekoja – rakkaudesta lapseen yhdessä lastensuojelun piirissä olevien lasten, nuorten ja perheiden sekä kumppanien kanssa. Juhlavuoden suojelijana toimi tasavallan presidentti Sauli Niinistö.

Juhlavuonna Pesäpuu nosti esiin rakkauden lastensuojelussa ja synnytti keskustelua sen merkityksestä sijaishuollossa. Teeman tarkoituksena oli herätellä lastensuojelun ammattilaisia ja toimijoita tarkastelemaan toimintaansa ja työtään välittämisen kautta.

Pesäpuu haastoi kaikki mukaan luomaan ja jakamaan rakkauden tekoja, joilla tuetaan ja edistetään lasten hyvinvointia.

Rakkaus on lapsen kasvun lähde.
Se on perustarve.

Rakkautta on huolehtia siitä, että
lapsi on turvassa, osallinen ja
arvokas lastensuojelun palveluissa.

Rakkaus on rohkeutta.
Se on hyvinvointia huolenpitoa.

Lastensuojelussa tarvitaan
rohkeutta puhua rakkaudesta,
ymmärtää sen merkitys lapsen
elämässä.

Rakkaus on tekoja, joita voimme
yhdessä luoda ja jakaa.
Osoitetaan lapsille rakkautta –
nyt ja tulevaisuudessa!

Toiminnanjohtajan katsaus

Pesäpuun 20- vuotisjuhlavuoteen

Kahdenkymmenen toimintavuoden aikana saavutettu luottamus lastensuojelun toimijoiden kanssa on merkinnyt organisaation toiminnan kasvua ja sen myötä mahdollisuutta lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä alan toimijoiden jaksamista sekä yhteistyötä lastensuojelussa. Pienestä kahden hengen projektista on kasvanut yli kahdenkymmenen työntekijän vaikuttava järjestö ja kehittämisyhteisö.

Juhlavuoden teema, Tekoja – rakkaudesta lapseen, konkretisoitui 19 alueellisena tapahtumana, joissa rakkaus eri muodoissaan avautui lastensuojelun toimijoille. Haastoimme kumppanimme rakkauden tekoihin ja liittymään rakkausetjuun, jotta kaikki lapset lastensuojelussa voisivat kokea olevansa rakastettuja. Pesäpuu ei, eikä toivottavasti kukaan muukaan lastensuojelussa, voi enää jatkossa sivuuttaa rakkauden kokemuksen merkitystä toiminnassaan. Toivottavasti yhdenkään nuoren ei tarvitse itsenäistyessään enää kysyä, rakastettiinko minua? Tavoitteemme on saada rakkauden kokeminen yhdeksi lastensuojelun onnistumisen kriteeriksi ja saada se myös lakitasoiseksi tavoitteeksi.

Juhlavuoden kunniaksi pysähdyimme myös tutkimaan Pesäpuun kasvua ja kehittämistoimintaa. Juhlakirjaamme on koottu keskeisiä tapahtumia ja avattu toimintaa myös suhteessa kansallisiin lastensuojelun tapahtumiin. Toiminnan volyymiä kuvaa muun muassa se, että Pesäpuun sijaisvanhempien ennakkovalmennus mallilla on valmennettu Suomessa yli 12 000 sijaisvanhempaa ja koulutettu lähes 1000 valmentajaa. PRIDE-ennakkovalmennusmalli on laajasti käytössä koko maassa.

Lapsilähtöisyys on Pesäpuun toiminnan keskiössä ja lähtökohta kaikelle kehittämiselle ja tuelle. Kasvava rooli Pesäpuulla on ollut lastensuojelun verkostojen kokoamisella ja koordinoimisella. Pesäpuu päätti päivittäessään strategiaa korostaa, että Pesäpuu pyrkii tulevaisuudessa vahvistumaan ja profiloitumaan lastensuojelun kehittäjäyhteisönä. Kehittäjäyhteisön tavoitteena on lisätä yhdessä oppimista ja innovaatioita sekä laatua lastensuojelussa.

Uusi tavoite muutti myös Pesäpuun nimen yhteydessä käytettävää määritelmää – lastensuojelun kehittämisyhdistys, aikaisemmin valtakunnallinen lastensuojelujärjestö. Verkostot ovat hyvä kehittämisen väline, kun tarvitaan yhdessä oppimista, joustavia toimintamalleja ja uusia innovaatioita. Toimintavuotena verkostoyötä tehtiin pienten lasten äänen voimistamiseksi Pieni ääni – iso asia -verkostossa, Nuorten osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden kehittämiseksi Voima Vaikuttaa! -verkostossa, Perhehoidon laadun kehittämiseksi Perhehoidon pyöreässä pöydässä sekä ennakkovalmennuksen laadun lisäämiseksi PRIDE-valmentajien verkostossa.

Yhdessä Pesäpuun hallituksen ja henkilökunnan kanssa uudistimme Pesäpuun strategiaa seuraavalle kolmivuotiskaudelle 2020–2022. Yksilölliset lastensuojelupalvelut ja toimijoiden yhteistyö ovat avainasemassa vaikuttavampaan toimintaan. Jatkossa pyrimme lisäämään yhteistyötä ja kehittämistoimintaa laitoshoidon toimijoiden kanssa. Hyviä päänavauksia onkin jo tehty muun muassa valtion koulukotien sekä Nuorten Ystävien toimipisteiden kanssa. Sijaishuollon inhimillisten kärsimysten ja raskaiden kulujen taittuminen tapahtuu parhaiten investoimalla lapsiin ja perheisiin sekä asettamalla toiminnalle, yli hallitus- ja budjettikausien ulottuvat, pitkän aikavälin tavoitteet. Pesäpuun tulevaisuuden kehittämistoiminnan turvaamiseksi tarvitaan nykyistä monipuolisemmat rahoituslähteet. STEA:n rahoituksen merkitys on edelleen suuri ja toivottavasti kansalliset haasteet pelihaittojen ehkäisemiseksi saadaan voitettua.

Kiteytettynä kehittämisen painopisteet olivat 2019 lasten ja nuorten osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden lisääminen, perhehoidon ennakkovalmennuksen valmentajien kouluttaminen ja hyvän perhehoidon kehittäminen sekä mallintaminen, perhehoidon perhesuhteiden vahvistaminen ja jälleenyhdistämisen lisääminen, sukulais- ja läheissijoitusten vahvistaminen, sijoitettujen lasten koulunkäynnin tukeminen ja tunnetaitojen vahvistaminen, lastensuojelutarpeen arvioinnin osaamisen lisääminen, laadukkaan laitoshoidon tukeminen vertaisarvioinnin, osallisuuden ja omahoitajuuden kehittäminen, nuorten jälkihuollon kehittäminen, sijaishuollossa asuneiden aikuisten kuuleminen, vertaisuuden mahdollistaminen ja kaltoinkohtelujen ehkäiseminen sekä lastensuojelun systeemisen toimintamallin kouluttaminen ja kehittäminen. Kansallisesti olimme mukana lukuisissa viranomaisten asettamissa lastensuojelun työryhmissä sekä annoimme lukuisia lausuntoja lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyen.

UP2US – meistä kiinni -hankkeessa on ideoitu nuorten kanssa uutta kansallista sijaishuollon juhlapäivää (Care Day) sijaishuollossa asuvien ja asuneiden lasten, nuorten sekä työntekijöiden ja vanhempien arvostamiseksi ja ennakkoluulojen poistamiseksi. Tavoitteena on viettää juhlaa ensimmäisen kerran 21.2.2020 ja luoda toiminnasta perinne koko maahan. Varmistamalla pysyvyyttä ihmissuhteissa, lisäämällä ennakoivaa tukea ja valvontaa sekä asiakaspalautetta edistämme kestävä lastensuojelua Suomessa.

Pesäpuun, kuten muidenkin lastensuojelun toimijoiden, vaikuttavuuden mahdollistaa osaava, innostunut ja sitoutunut henkilöstö. Pesäpuun koulutukset, seminaarit, valmennukset ja tuotteet tavoittavat tuhansia ihmisiä vuosittain. Merkittävä rooli kehittämistyössä on myös kansainvälisillä yhteyksillä. Pyrimme olemaan organisaatio, joka lastensuojelun sijaishuollossa välittää ja tuottaa tietoa, kokemuksia ja oivalluksia sekä lisää toimijoiden mahdollisuutta onnistua tehtävässään. Vuonna 2020 haluamme, että jokainen olisi turvassa ja hyväksytty lastensuojelussa.

Jari Ketola
Toiminnanjohtaja

Monitoimijainen perhehoito

Perhehoidon kokonaisuuden kehittäminen

Perhehoidon kokonaisuuden suunnitelmallisen toteuttamisen tueksi Pesäpuu on tarjonnut kehittämiskoulutuksia perhehoidon työntekijöille. Kehittämistyötä on tehty tiiviisti PRIDE-toimikunnassa yhteistyössä Pelastakaa Lasten ja Perhehoitoliiton kanssa.

Pesäpuu, Pelastakaa Lapset ja Perhehoitoliitto ovat järjestäneet yhteistyössä alueellisia lastensuojelun asiantuntijailtapäiviä sekä toteuttaneet yhteistä viestintää perhehoidon tunnettuuden lisäämiseksi. Kumppanuuskäyntien muodossa on tavattu sijaishuoltoyksiköiden työntekijöitä ja perhehoitajia.

Pesäpuu on kutsunut koolle perhehoidon järjestöjen ja yksityisten toimijoiden edustajia keskustelemaan perhehoidon ajankohtaisista kysymyksistä Pyöreän pöydän keskusteluihin.

Valtakunnalliseen kehittämistyöhön liittyen osallistuttiin myös THL:n perhehoidon toimintaohjetyörukkaseen sekä kommentoitiin sijaishuollon laatusuosituksia.

PRIDE-valmentajakoulutukset, valmentajien täydennyskoulutus ja tuki

Perhehoidon laatua kehitettiin kouluttamalla ja tukemalla sosiaalityöntekijöitä ja sijaisvanhempia toteuttamaan PRIDE-ennakkovalmennuksia sijais- tai adoptiovanhemmuutta harkitseville sekä järjestämällä heille täydennyskoulutusta, tukea ja konsultaatiota.

Toimintavuonna on uudistettu PRIDE-valmentajan oppaan ryhmätapaamiset.

Ennakkovalmennukseen liittyvää materiaalia on selkiytetty ja syvennetty PRIDE-valmentajien ja valmennukseen osallistuvien palautteen sekä kehittämisyhteistyöhön osallistuneiden muiden asiantuntijoiden näkemysten kautta. Uudistuksessa on otettu huomioon PRIDE-valmennukseen osallistuvien osallisuuden tukeminen, kiintymyskeskeinen vanhemmuus sekä vuorovaikutus ja perhehoitoa koskevat lainsäädännön muutokset. Lasten ja nuorten kokemuksia on liitetty aiempaa selkeämmin valmennusmateriaaliin.

Yhteistyössä Perhehoitoliiton kanssa on mallinnettu perhehoitajan asemaa käsittelevä ryhmätapaaminen. PRIDE-valmentajakoulutuksen uudistaminen on jatkunut kehittämistyön myötä. Toimintavuonna alkoi kaksi PRIDE-valmentajakoulutusta, joissa testattiin uutta materiaalia ja kiinnitettiin erityistä huomiota yhteistyön rakentamiseen perhehoidossa.

Perhehoidon monimuotoisuutta on tuettu järjestämällä Nuoren sijaisvanhemmaksi -koulutus, osallistumalla kehittämisyhteistyöhön Väriä-perhehoitoon -hankkeessa ja Meidän sakki -hankkeessa.

Valmentajakoulutuksen käyneet PRIDE-valmentajat ovat järjestäneet toimintavuoden aikana 53 PRIDE-valmennusta. Valmennusten tavoitteena on, että jokainen sijoitettava lapsi saa hyvin valmennetun ja hänen tarpeisiinsa vastaavan sijaisperheen. Valmentajien osaamista, verkostoitumista ja keskinäistä vuoropuhelua tukevat järjestetyt työkokouspäivät, asiantuntijapäivät sekä valmentajien oma suljettu Facebook-ryhmä ja valmentajien extranet.

Läheissijaisvanhemmuus

Pesäpuu tarjoaa perhekohtaisen työskentelymallin, materiaalia ja koulutusta läheissijaisvanhemmaksi haluavien perheiden kanssa tehtävään arviointityöskentelyyn ja valmennukseen sekä foorumeita keskusteluun ja yhteiskehittämiseen.

Lapsen sijoittaminen sukulaisten tai muiden lapselle läheisten henkilöiden luokse on ensisijainen vaihtoehto muuhun lastensuojelun sijoitusmuotoon nähden. Työntekijöiden arviointi- ja valmennusosaamisen vahvistamisella sekä keskustelun ja vuorovaikutuksen lisäämisellä eri osapuolten välillä pyritään saamaan läheissijaisperheisiin sijoitettavien lasten ja heidän perheidensä asema yhdenvertaiseksi osana perhehoidon monimuotoisuutta. Läheissijaisvanhemmuutta mieltivälle ryhmämuotoinen PRIDE-ennakkovalmennus on paras vaihtoehto, mutta se ei ole aina mahdollinen.

Toimintamallien ja materiaalin kehittämistyötä tehtiin yhteistyössä valtakunnallisessa asiantuntijapäivässä. Perhekohtaisen työskentelymallin sukulais- ja läheissijaisvanhempien valmennukseen uudistustyö jatkui. Materiaaliin liittyvien yksilökohtaisten tehtävien osalta uudistus on saatu tehtyä.

Täydennyskoulutusta sijaishuollon työntekijöille ja sijaisvanhemmille

Täydennyskoulutuksen tavoitteena on tukea sijaishuollon työntekijöitä ja sijaisvanhempia yhteistyön rakentamisessa ja vuorovaikutuksessa sijaisperheen kaikkien lasten kanssa. Teemaa käsiteltiin tänä vuonna vastaanottoperhetoiminnan kautta.

Kehittämistyötä sijaisvanhemman ja sosiaalityöntekijän yhteistyön rakentamisesta hyödynnettiin perhehoidon kokonaisuuden kehittämisessä, PRIDE-ennakkovalmennuksen kehittämisessä ja koulutuksissa.

Sijaissisarouden huomioimista koko perhehoidon ajan, ennakkovalmennuksesta perhehoidon päättymiseen, on kehitetty yhteistyössä sijaissisarusten ja perhehoidon toimijoiden kanssa. Pesäpuu on osallistunut Perhehoitoliiton hallinnoimaan Meidän sakki -hankkeeseen. Sijaissisaruusoppaat päivitettiin toimintavuonna.

Koulutusten ja kehittämistyön tuloksena työntekijät ja sijaisvanhemmat ovat saaneet taitoja rakentaa yhteistyötä.

Sisukas – sijoitettu lapsi

varhaiskasvatuksessa ja koulussa

Sijoitettujen lasten ja nuorten koulupolun katkokset, koulunkäyntikyvyn heikkeneminen ja vaativan erityisen tuen tarpeet nousivat valtakunnallisiksi huolenaiheiksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö perusti pysyvänä rakenteena valtakunnallisen VIP-verkoston vaativan erityisen tuen koordinoimiseksi. Verkosto toimii viidellä alueella osaamis- ja tukikeskuksia mukaillen. Sisukas oli mukana verkoston Sijoitetut lapset -teemaryhmässä sekä KYS-alueen toimintaa koordinoivassa ydinryhmässä. Verkoston kanssa järjestettiin alueellisia sekä valtakunnallisia työkokouksia.

Sisukas – sijoitettujen lasten koulunkäynnin tukimalli hyväksyttiin näyttöön perustuvana käytäntönä Kasvun tuki -portaaliin. Tiivistä pohjoismaista yhteistyötä jatkettiin Ruotsin Skolfam-verkoston kanssa.

SISUKKAASTI KOULUPOLULLA

Sisukas-toimintaan, koulutustilaisuuksiin ja seminaareihin osallistui kuluneen vuoden aikana yli tuhat monialaista toimijaa.

Varsinais-Suomen Sisukkaasti koulutiellä (2018–19) -prosessin päätteeksi järjestettiin Turussa alkuvuodesta Rakkaudesta lapseen -seminaari, jonka kokemus- ja asiantuntijapuheenvuoroissa liikuttiin kohtaamisen alkulähteillä sekä koulun ja

lastensuojelun yhdyspinnoilla. Kehittämistyön tueksi koottiin alakoululaisten kirjoitelmia siitä, millainen on hyvä koulu. Kirjoitelmia palautui 200 kappaletta ja niistä on tekeillä opinnäytetyö. Oppimisen Tuen Foorumilla Tampereella nostettiin esiin lasten ja nuorten ääniä sekä pohdittiin, kuuluuko koulu kaikille.

MindMe – koulu kuuluu kaikille -kehittämis- ja koulutusprosessit (2019–20) käynnistettiin TAYS- ja KYS-alueilla viidessä kunnassa. Yhteistyökumppaniksi verkotettiin Opetushallituksen myöntämän rahoituksen turvin Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri, VIP-verkosto sekä Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitos. Sisukas koordinoi hanketta ja tuki viiden kunnan kehittäjäryhmien työtä sijaishuollossa asuvien koulunkäyntiin liittyvissä erityiskysymyksissä, monialaisessa yhteistyössä sekä koulupoissaoloihin puuttumisessa. Täydennyskoulutusta tarjottiin valtakunnallisen seminaarin ja työpajojen muodossa.

Yhteistyössä UP2US – meistä kiinni -hankkeen kanssa ideoitiin sijaishuollossa kasvaneiden kokemusasiantuntijoiden Koulupolulla-vlogisarja, jossa pysähdyttiin tarkastelemaan koulukokemuksia sekä matkaa lastensuojelun kautta kohti itsenäistymistä. Lisäksi järjestettiin yhteensä kolme sijaishuollossa kasvaneiden ja kaksi kouluikäymättömien nuorten Koulupolulla-foorumia sekä yksi Draw my life -työpaja. Nuorten viestit tuotiin vaikuttamis- ja kehittämistyön tueksi.

Jyväskylän kaupunki palkkasi Sisukas-tiimin (koordinaattori, erityisopettaja ja psykologi). Jalkautuvan tiimin avulla ulkopaikkakunnilta sijaishuoltoyksiköihin sijoitettujen lasten ja nuorten tuen tarpeet kartoitetaan ja koulunkäynti järjestetään tuetusti. Sisukas-mallia jatkokehitetään näin laitoshoidon ja yläkouluun Pesäpuun tuella.

SIJOITETUT LAPSET VARHAISKASVATUKSESSA

Sijoitetun lapsen varhaiskasvatukseen liittyvä kehittäminen käynnistyi kentän tarpeita kartoittamalla. Jyväskylän varhais erityis kasvatuksen koordinaattoreita sekä nuoria kokemusasiantuntijoita haastateltiin fokusryhmissä. Varhaiskasvattajien sekä sijaisvanhempien kokemuksia koottiin Webropol-kyselyin. Aineiston pohjalta alettiin valmistella opinnäytetyötä sekä Sijoitettu lapsi varhaiskasvatuksessa -opasta tavoitteena vahvistaa ammattilaisten osaamista sekä edistää sijoitettujen lasten oikeuksia yksilölliseen tukeen varhaiskasvatuksessa.

LASTEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN

Lasten mielen hyvinvointia vahvistava, kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan perustuva, Älyä tunteet -menetelmä sai hyvän vastaanoton alakouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Koululaisten Älyä tunteet -materiaalin rinnalle valmistui 4–6-vuotiaille suunnattu varhaiskasvatusversio. Lisäksi tuotettiin kuusi Älyä tunteet -animaatiota, esittelyvideo sekä menetelmän perehdytysvideo. Jyväskylän varhaiskasvatuksen erityisopettajat sekä kuuden päiväkodin henkilöstö koulutettiin menetelmän käyttöön ja päiväkodit ottivat ryhmämallin käyttöön.

Menetelmää esiteltiin posterinäyttelyssä Valtakunnallisilla lastensuojelupäivillä. Älyä tunteet -koulutusten lisäksi järjestettiin kolme Luottamuksen lukkoja avaamassa -täydennyskoulutusta trauma- ja kiintymyssuhdetietoisesta kasvatuksesta. Toiminta oli myös mukana Lastensuojelun keskusliiton koordinoimassa Perheet keskiöön -hankkeessa.

#Munperheet – kohti suunnitelmallista perheen jälleenyhdistämistä lastensuojelun perhehoidossa -hanke

#Munperheet-hanke on osa STEA rahoitteista Kaikille eväät elämään -ohjelmaa. Hankkeen päätavoitteena on luoda edellytyksiä lapsen edun mukaisten ja suunnitelmallisten perheen jälleenyhdistämisen lisäämiseksi lastensuojelun perhehoidossa. Hankkeen pilottialue on Tampere ja toiminta-aika 2017-2020.

Toimintavuosi oli #Munperheet-hankkeessa onnistuneen perheen jälleenyhdistämisen mallintamisen vuosi. Joulukuussa 2018 koottiin mallinnustyöryhmä, jossa oli mukana kokemusasiantuntijanuoria, syntymä- ja sijaisvanhempia sekä ammattilaisia. Mallinnustyöryhmä kokoontui viisi kertaa työskentelemään ja rakentamaan lapsen edun mukaista ja suunnitelmallista perheen jälleenyhdistämisen mallia. Kaikille avoin malli julkaistiin lokakuussa 2019 Valtakunnallisilla lastensuojelupäivillä Tampereella ja se löytyy [täältä](#). Malli ei ole valmis, vaan se kehittyy ja päivittyy jatkuvasti palautteiden ja käyttökokemusten perusteella.

Vuonna 2018 käynnistetyt ammattilaisten miniseminaarit jatkuivat. Niissä käsiteltiin jälleenyhdistämistä lapsen osallisuuden ja hallinto-oikeuden näkökulmista. Tuloksena ammattilaisten ymmärrys eri osapuolten kokemuksista on lisääntynyt.

Pesäpuu ry:n 20-vuotisjuhlavuoden teeman, Tekoja – rakkaudesta lapseen, mukaisesti #Munperheet järjesti Tampereella avoimet aamukahvit, jossa kokemusasiantuntijanuoren ja syntymävanhemman alustamana keskusteltiin siitä, kuinka rakkaus näkyy perhehoidossa. Syksyllä järjestettiin myös Tampereella UP2US – meistä kiinni -hankkeen kanssa laajan yleisön kerännyt Kuka rakastaa lasta? -juhlaseminaari.

Toimintavuoden keväällä järjestettiin Nuorten foorumi, jossa nuoret pohtivat rakkautta perhehoidossa. Toimintavuoden syksyllä #Munperheet-hanke osallistui Perhehoitokumppanit Suomessa Oy:n perheleirille, jossa sijaisperheiden ja heidän kaikkien lastensa kanssa vietettiin Salapoliisipäivää. Perheet käsittelevät päivän aikana mm. sisaruussuhteita, iloa ja perhehoidon tabuja erilaisin toiminnallisina menetelmin. Työskentely tapahtui Salapoliisi Mäyrän johdolla ja leirin tuloksista julkaistiin Mäyrän leirisanomat. Nuorten foorumin ja Salapoliisipäivän upeat teokset julkaistiin Valtakunnallisten lastensuojelupäivien Taide tunteiden tulkkina -näyttelyssä.

Tutkitun tiedon systemaattiseksi keräämiseksi jatkettiin Tampereen yliopiston kanssa tutkimustyöryhmän työtä ja käynnistettiin useita pro gradu -prosesseja. Mia Lindin systemaattista kirjallisuuskatsausta (2018) perheen jälleenyhdistämisen edellytyksistä ja esteistä hyödynnettiin mallinnuksessa ja vaikuttamistyössä.

Valtakunnallisesti jälleenyhdistämiseen liittyviä tabuja pyrittiin rikkomaan useissa tapahtumissa ja puheenvuoroissa, mm. Perheterapiakonferenssissa ja Valtakunnallisilla lastensuojelupäivillä. Vaikuttamistyötä tehtiin myös mm. tuottamalla aiheesta kaksi uutta infograafia, Helsingin Sanomien laajassa syntymävanhemmuutta ja jälleenyhdistämistä koskevassa artikkelissa sekä aktiivisella sosiaalisen median viestinnällä.

#Munperheet-hanke sai Tampereen kaupungilta toiminta-avustusta, jonka avulla pystyttiin tukemaan sijais- ja jälkihuollon sosiaaliaseman kautta perhehoidosta itsenäistymässä olevia nuoria itsenäistymispaketeilla. Lisäksi pyrittiin aktiivisesti vaikuttamaan Kaikille eväät elämään avustusohjelmassa. Näiden kautta tietoisuus lapsen ja vanhempien osallisuuden merkityksestä perhehoidossa on lisääntynyt. Perhehoidon eri osapuolten käytössä on suunnitelmallisen perheen jälleenyhdistämisen malli työvälineenä.

Lasten ja nuorten osallisuus ja kokemusasiantuntijuus

3–5-vuotiaat – Kirahvitoiminta

Kirahvityön avulla on kehitetty 3–5-vuotiaiden lasten osallisuutta perhehoidossa. Toimintavuonna jatkettiin kehittämistyötä yhdessä lasten, perhehoitajien ja ammattilaisten kanssa. On varmistuttu siitä, että myös pienet lapset voivat olla mukana kehittämistyössä kehittäjäkavereina. Lapset ovat olleet mukana erilaisissa kehittäjä- ja vertaistapaamisissa sekä osallistuneet tuotteiden pilotointiin. Myös Kirahveilta saatiin ajatuksia juhluvuoden Rakkaus-teemaan osaksi rakkausketjua. Kehittämistyötä on tehty tiiviisti eri hankekumppaneiden työntekijöiden kanssa. Heidän sitoutuneisuutensa ja innokkuutensa yhteistyöhön on ollut ilahduttavaa. Pienten lasten osallisuuden kehittämistyö on nähty tärkeänä ja mielekkäänä.

Kehittämistyön tuloksena on löydetty pääteemat, joihin on syvennytty. Tärkeitä teemoja pienen, perhehoidossa olevan, lapsen kannalta ovat osallisuus, koti, turvallisuus ja ikävä. Lapsille on kehitetty sopivia menetelmiä itseilmaisuuksiin. Painopisteinä ovat olleet tarinat, ammatillinen leikki ja valokuvaus.

Yhdessä lasten kanssa on Kirahvi Mainion hahmon ympärille luotu satumaaailma, jonka avulla lapsen on helpompi ymmärtää lastensuojeluun jae lämäntilanteeseensa liittyviä kysymyksiä.

Kulunut vuosi on ollut tuottelias. Lasten ajatusten avulla tuotettiin ja julkaistiin Kirahvi Mainion tarinat -kirjasarja. Sarjaan kuuluvat seuraavat kirjat: Tärkeä koti, kirja kodista ja perustarpeista, Melkoinen myrääkkä, kirja turvallisuudesta ja peloista, Viestivarpusen laulu, kirja ikävästä ja kaipauksesta sekä Kiva kaveri, kirja kaverisuhteista. Kirja käänätettiin myös ruotsiksi. Lisäksi yhdessä lasten ja sijaisvanhempien kanssa kehitettiin yksi toiminallinen väline, palapeli. Pelin tavoitteena on auttaa lapsen elämää koskettavien teemojen puheeksi ottamisessa. Loppuvuoden aikana kehitettiin Kirahvi-kaverit, vertaisryhmämalli pienille lapsille ja aloitettiin oppaan kirjoittamistyö. Kirahvityön aikana koottu sisältö tuotettiin koulutukseksi, jonka avulla juurrutetaan pienten lasten osallisuutta ja lasten kanssa työskentelyä.

Toimintavuoden aikana Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tilasi Pesäpuulta Kirahvi Mainion satukirjan turvakotien käyttöön ja kirjan kehittämistyö aloitettiin. Lisäksi aloitettiin lasten valokuvaoppaan ja ammattilaisille suunnattujen opaskirjojen kirjoittamisen. Kirjat valmistuvat vuonna 2020.

Kuluneiden vuosien aikana on saatu viestiä ja havaittu monta uutta tarvetta Kirahvityön jatkuvuudelle. Isoina tarpeina nähtiin muun muassa pienen lapsen mielipiteen selvittämisen mallintaminen sekä lyhytaikaisen perhehoidon tarpeet lapsen osallisuuden edistämiseksi. Näihin tarpeisiin haettiin uusi kehittämishanke Kirahvit 2, joka sai myönteisen rahoituspäätöksen vuosille 2020–2022.

Vaikuttamistyössä yhä edelleen tärkeä viesti on: Pienilläkin lapsilla on paljon sanottavaa ja he voivat olla mukana kehittämistyössä aikuisten rinnalla.

6–10-vuotiaat – Salapoliisitoiminta

Salapoliisitoiminta on yhdessä noin 6–10-vuotiaiden lasten kanssa tehtävää kehittämis- ja vaikuttamistyötä lasten osallisuuden vahvistamiseksi. Salapoliisitoiminnan osalta toimintavuosi oli monipuolinen ja aktiivinen. Pesäpuun juhluvuoden teema, Tekoja – rakkaudesta lapseen, kulki mukana niin Salapoliisi päivissä kuin muissa tapahtumissa. Lasten kanssa keskusteltiin siitä, mitä rakkaus on, miltä rakkaus tuntuu ja mitä aikuiset voivat tehdä, jotta lapsilla olisi rakastettu olo. Lasten ajatuksia välitettiin aikuisille ministeriötä myöten.

Rakkaus puhututti niin paljon, että siitä syntyi Rakkausketju-niminen kiertue, jonka tarkoituksena oli nostaa keskusteluihin rakkaus lastensuojelussa ja sen merkitys sijaishuollossa. Rakkausketju kiersi ympäri Suomen erilaisissa tapahtumissa haastaen aikuisia tekemään rakkauden tekoja lapsilta saatujen ajatusten pohjalta. Lasten ajatukset kerättiin Kirahvityöhön ja Salapoliisipäiviin osallistuneilta lapsilta. Tavoitteena oli, että kukin ketjuun osallistuva voi omista lähtökohdistaan käsin sitoutua itselleen sopivaan rakkauden tekoon, joko yksilönä tai esimerkiksi organisaationsa kautta.

Salapoliisitoiminnan kehittämistyötä jatkettiin yhdessä eri kumppanien kanssa eri puolilla Suomea ja toimintaa on juurrutettu uusille alueille muun muassa Essoteen ja Päijät-Hämeeseen. Essoten Salapoliisipäivän teemana oli yksinäisyys ja rakkaus. Lasten ajatusten pohjalta toteutettiin vaikuttamisiltapäivä paneelikeskustelun muodossa. Päijät-Hämeessä Salapoliisipäivän teemana oli Hyvä kotikäynti ja lasten ajatusten pohjalta tuotetaan materiaalia lapsiystävällisempien kotikäyntien kehittämiseen.

Toimintavuonna haastateltiin 12 yhteistyökumppania, jotka ovat käyttäneet Salapoliisi Mäyrää osana työtään. Haastattelut tuottivat runsaasti tärkeitä käyttäjäkokemuksia ja kehittämisideoita. Haastattelujen tavoitteena oli saada tietoa siitä, mitä hyötyä työntekijät kokevat saaneensa Salapoliisitoiminnasta, mitä apua ja vaikutuksia siitä on ollut lapsille ja lasten läheisille, minkälaista palautetta siitä on tullut ja miltä Salapoliisitoiminta näyttäätyy työntekijöiden organisaatiossa. Haastattelujen pohjalta kirjoitettiin selvitys nimeltä Salapoliisi Mäyrän taika – selvitys Salapoliisitoiminnan vaikutuksista ja edellytyksistä.

Uutena avauksena on ollut kehittää Salapoliisi Mäyrä soveltuvaksi yksilöasiakastyöhön, eli työntekijän työpariksi lasten tapaamisiin. Tarve on noussut lapsilta itseltään sekä ammattilaisilta, jotka kaipaavat uusia välineitä lasten osallisuuden vahvistamiseksi. Yksilötyön kehittämiseksi perustettiin yksilöasiakastyön kehittäjäryhmä. Yksilötyöhön tarvitaan uutta materiaalia ja sen kehittäminen aloitettiin toimintavuoden aikana. Lisäksi pilotoitiin ensimmäinen yksilöasiakastyön koulutus.

Salapoliisitoiminta sai Taiteen edistämiskeskukselta (TAIKE) avustuksen, jonka päätavoitteena oli musiikkikulttuurin keinoin vahvistaa sijoitettujen lasten ääntä ja hyvinvointia. Avustuksen tuella Salapoliisi Mäyrä sai kaksi uutta laulua, Laulu ikävästä ja Laulu rakkaudesta. Molemmista on tuotettu musiikkivideot. Nyt lauluja/musiikkivideoita on yhteensä neljä ja ne pohjautuvat lasten tuottamiin sanoituksiin.

Juhlavuoden merkittävä tapahtuma oli Salapoliisilasten oma, valtakunnallinen juhla Tampereen Särkänniemessä. Juhlan tarkoitus oli juhlistaa ja kiittää kaikkia niitä lapsia, jotka ovat kehittäneet lapsisystävällisempää lastensuojelua. Juhliin osallistui lapsia läheisineen sekä Salapoliisin tukijoita esimerkiksi Sosiaali- ja terveysministeriöstä. Juhla huipentui ”Että välitetään lapsista paljon” -ulkoilmakonserttiin, jossa esiintyi Salapoliisi Mäyrän bändi.

Salapoliisitoiminnan pitkäjänteinen kehittäminen näkyy niin lapsi-, työntekijä-, organisaatio- kuin päättäjätasolla. Salapoliisitoimintaa arvostetaan ja se näyttäisi innostavan niin työntekijöitä kuin lapsiakin. Lasten oma palaute on jatkuvasti positiivista ja he ovat olleet innokkaasti mukana herätellen aikuisia tärkeillä ajatuksillaan. Vielä riittää kuitenkin tehtävää, että yhä useamman lapsen osallisuus ja ääni kuuluisi lastensuojelussa sekä kehittämis- ja vaikuttamistyössä. On myös edelleen tehtävä muutostyötä aikuisten asenteisiin vaikuttamiseksi, jotta lasten ajatukset otettaisiin vastaan työkäytäntöjä muuttaviksi viisauksiksi.

Pieni ääni, iso asia -verkosto

Pesäpuu ry koordinoi syksyllä 2018 perustettua Pieni ääni, iso asia -verkostoa, jotta pienet lapset saisivat lisää puolestapuhujia. Verkoston tarkoitus on koota yhteen kaikkia alle 12-vuotiaiden sijaishuollossa asuvien lasten äänen vahvistamisesta kiinnostuneita. Verkosto nostaa esiin lasten tuottamaa tietoa sekä pyrkii niin yhdessä kuin yksilöinä vahvistamaan lasten ääntä ja osallisuutta lastensuojelussa sekä kehittämis- ja vaikuttamistoiminnassa.

Toimintavuoden maaliskuussa Pesäpuu ry ja Pieni ääni, iso asia -verkosto ilmaisivat yhdessä kantansa alle 12-vuotiaiden lasten asemasta tulevassa THL:n tutkimus- ja kehittämishankkeessa, joka koskee lasten osallisuuden ja kuulemisen edistämistä. Hankkeesta oli rajattu alle 12-vuotiaat lapset pois. Kannanotossa vaadittiin lapsen oikeuksien nimissä, että tutkimuksen kohteeksi otetaan myös alle 12-vuotiaat lapset. Kannanoton myötä THL järjesti Pyöreän pöydän tapaamisen Pieni ääni -verkostolaisille. Syksyn aikana THL laski hankkeeseen osallistuvien ikäraajaksi 10-vuotiaat lapset.

Syksyllä Pesäpuu ry yhdessä Pieni ääni, iso asia -verkoston kanssa luovutti Sosiaali- ja terveysministeriölle kannanoton, jossa haluttiin nostaa ministeriön tietoisuuteen lastensuojelun sijaishuollossa asuvien lasten tarve kokea rakkautta. Sijaishuollossa asuvien lasten ja nuorten kokemusten mukaan aihe on kipeä, mutta oleellinen; tarve rakastetuksi tuleminen kokemukselle on elintärkeä. Kannanotossa ehdotettiin, että Sosiaali- ja terveysministeriö ottaisi sijaishuollon sisällöllisen kehittämisen kansallisen kehittämisen kohteeksi. Lisäksi ministeriölle asetettiin odotus vahvistaa ja toimeenpanna sijaishuollon laatukriteerit, joista yksi kriteeri olisi lapsen kokemus tulla rakastetuksi.

Nuorten osallisuus

Nuorten osallisuus- ja kokemusasiantuntijuusasiat etenivät toimintavuoden aikana kysynnän ja yhteistyöpyyntöjen mukaisesti ja teimme tiivistä yhteistyötä muiden Pesäpuun nuorten kanssa työskentelevien hankkeiden kanssa. Viime vuoden isoimmat teemat liittyivät jälkihuollon kehittämiseen ja kokemusasiantuntijuuteen, lisäksi teemavuoden puitteissa työstimme rakkaus-teemaa yhteistyökumppaneidemme kanssa.

Voima Vaikuttaa! #JÄLKIHUOLTO2019

Alkuvuodesta käynnistimme Voima Vaikuttaa! -verkoston kanssa sosiaalisen median kampanjan jälkihuollon kehittämiseen liittyen #jälkihuolto2019 -tunnisteella ja pidimme siitä myös alustuksen LSKL:n lastensuojelun neuvottelukunnan kokouksessa helmikuussa. Olimme keväällä myös osana STM:n Lastensuojelun jälkihuollon uudistamistyöryhmää, jonka loppuraportti julkaistiin toimintavuoden syksyllä.

Päijät-Hämeen lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon työntekijöiden kanssa käynnistettiin alkuvuodesta osallisuus- ja kokemusasiantuntija-teemainen kehittämisprosessi, joka päättyi toimintavuoden syksyllä. Kehittämisprosessi kytkeytyi jälkihuollon kehittämiseen Päijät-Hämeessä. Maaliskuussa valmistelimme yhteistyössä Pelastakaa Lapset ry:n ja Voikukkia-toiminnan kokemusasiantuntijoiden kanssa puheenvuoron Valtakunnallisille Perheterapiapäiville. Puheenvuoron otsikkona oli ”Kuka lasta suojelee, kuka rakastaa?”. Puheenvuorosta myös jatkotyöstettiin samanniminen artikkeli Perheterapialehden nroon 3/19.

Toimintavuoden huhtikuussa järjestimme Helsingissä yhteistyössä alueen kokemusasiantuntijaryhmien kanssa valtakunnallisen Voima Vaikuttaa! -verkostofoorumin. Voima Vaikuttaa! -verkoston toimintaa ja koordinoitua vahvistettiin toimintavuoden lopussa päättämällä verkoston mentorointipäivässä ohjausryhmän perustamisesta vuonna 2020. Toukokuussa oltiin mukana myös järjestämässä LSKL:n Nuorten Päivää Kemissä, sekä pitämässä Lastensuojelun Kesäpäivillä puheenvuoron yhdessä kumppaneiden kanssa aiheesta ”Hyvä kasvatus sijaishuollossa.”

Toimintavuodelle myönnettyä Erasmus-rahaa ei ehditty täysimääräisesti käyttää, joten sille haettiin ja saatiin jatkoaikaa vielä huhtikuulle 2020 saakka. Rahalla järjestettiin toimintavuoden keväällä jälkihuoltoaiheinen nuorten foorumi, sekä loppuvuodesta järjestettiin Turussa nuorille ja ammattilaisille yhteinen jälkihuoltofoorumi.

Lokakuussa valtakunnallisilla lastensuojelupäivillä pidettiin yhteinen kokemusasiantuntijuutta käsittelevä työpajatyöskentely yhteistyössä Osallisuuden Aika ry:n, Auta Lasta ry:n Veturointi-toiminnan ja Satanuorten kanssa. Lasten ja nuorten kokemusasiantuntijuuden tiimoilta pidettiin puheenvuoro myös loppuvuodesta Joensuussa, jossa järjestettiin yhteinen päivä Pesäpuun perhehoidon asiantuntijoiden kanssa. Vertaisarviointin kehittämistä ja toteuttamista jatkettiin pitkin vuotta yhteistyössä UP2US-hankkeen kanssa Keski-Suomessa ja Pirkanmaalla. Yksi vertaisarviointi toteutettiin myös pääkaupunkiseudulla.

Oltiin mukana myös X-ketjun koordinoimissa Pohjolakodin ja valtion koulukotien kehittämis-prosesseissa, jotka aloitettiin toimintavuonna ja jotka jatkuvat vuoteen 2020 saakka.

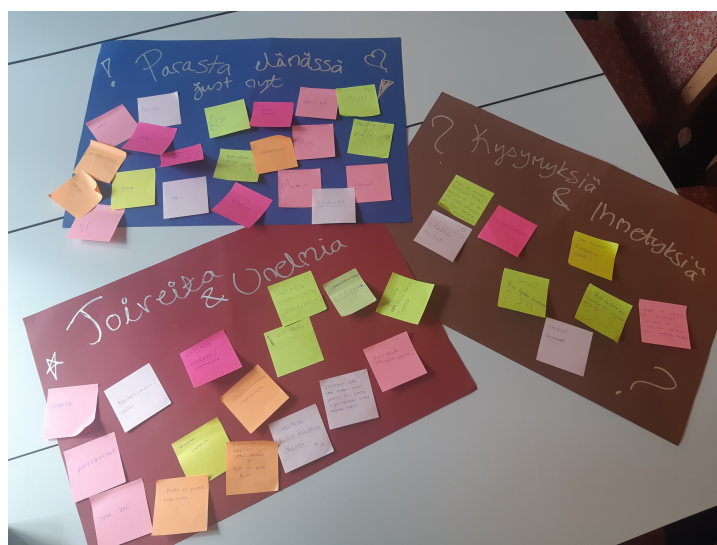
UP2US– meistä kiinni -hanke

Toiminta on toimintavuoden ajan keskittynyt hankesuunnitelman mukaisesti monella tasolla tukemaan ja vahvistamaan sijaishuollossa asuvien ja asuneiden nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja turvallisuutta. Tampereella ja Jyväskylässä toimivat vertais- ja kehittäjäryhmät ovat kokoontuneet useita kertoja. Ryhmässä toimivat nuoret ovat päässeet hankkeen kautta osaksi valtakunnallisia nuorten foorumeita ja muita tapahtumia. Yksilöllistä mentorointia tarjottiin vuoden aikana usealle nuorelle, ja se mahdollisti nuorten osallistumisen myös yksittäisiin hankkeen tapahtumiin, esimerkiksi joulun viettoon. Tavoitteena ollut vertaistuki, osallisuus, ja voimavarojen puitteissa tapahtuva lastensuojelun kehittämistyö täyttyivät odotetulla tavalla.

YouTube-videot sekä muu monipuolinen vaikuttaminen mediassa on tavoittanut niitakin nuoria ja ammattilaisia, joita ei kasvotusten kohdata. Tiivistä ja hedelmällistä yhteistyötä on tehty sekä Pesäpuun sisällä että kentällä toimivien eri alojen ammattilaisten ja nuorten itsensä kanssa. Erityisinä tuloksina voidaan pitää uusia kokeiluja avoimista ja dialogisuuteen pohjautuvista tilaisuuksista, joita kokeilimme Tampereella toimintavuoden kevään aikana. Yksi oli kokemus-asiatuntijuusiltapäivä, jonne avoimella kutsulla olivat tervetulleita kaikki kokemusasiantuntijuudesta kiinnostuneet, sekä ammattilaiset että kokemusasiantuntijat. Lisäksi olemme pitäneet avoimia ja kehittämissisältöisiä aamu- ja iltakahveja, joiden aiheina ovat olleet muun muassa jälkihuolto, päihteet ja turvallisuus suhteissa.

Olimme mukana isolla työpanoksella mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa Keski-Suomen sijaishuoltoyksikön organisoimia sijaisvanhempien koulutusviikonloppuja. Koulutusviikonlopuissa oli UP2US:lla mm. kolme erillistä työpajaa, joissa yhdessä oli mukana myös kokemusasiantuntijoita.

Äänekosken kaupungin jälkihuollon kanssa perustettiin toimintavuoden syksyllä tietävästi Suomen ensimmäisen vertais- ja kehittäjäryhmä lastensuojelun sijaishuollon kokemuksen omaaville nuorille vanhemmille. Ryhmään on ollut tervetullut koko perhe ja siinä on ollut mukana aktiivisesti noin viisi perhettä. Pilotoinnin tavoitteena on levitä myös laajemmin eri puolille Suomea.

Yhteistyössä Pesäpuun Sisukas-hankkeen kanssa UP2US-hanke järjesti kaksi nuorten foorumia, jotka ovat osa isoa valtakunnallista MindMe – koulu kuuluu kaikille -kehittämisprosessia. Foorumit pidettiin Jyväskylässä ja Tampereella. Nuorten foorumien terveisiä oltiin viemässä Mind Me -seminaarissa Jyväskylässä. Kehittämistyö jatkuu vielä vuonna 2020.

Vuonna 2018 alkanut työskentely Päihteet? -teeman äärellä jatkui yhteistyönä eri tahojen kanssa. Olimme mukana Valtakunnallisilla lastensuojelupäivillä ja pidimme siellä alaseminaaria yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Päihteet-teemaan liittyen olemme mukana muun muassa Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ehkäisevän päihdetyön hankkeessa.

Olemme olleet mukana myös X-ketjun koordinoimissa Pohjolakodin ja valtion koulukotien kehittämisprosesseissa, jotka aloitettiin toimintavuonna ja jotka jatkuvat vuoteen 2020 saakka. Sieltä kertynyttä tietoa on viety muun muassa STM:n lastensuojelun vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmään. Ryhmä aloitti toimintansa toimintavuoden maaliskuussa ja toimii kesään 2020 saakka. Ryhmän työn tavoitteena on uudistaa lastensuojelulainsäädäntöä siten, että lastensuojelun sijaishuollon sisältöä ja rakenteet vastaisivat paremmin vaativaa erityistä tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin.

Iso asia toimintavuonna oli Care Dayn, sijaishuollon juhlapäivän, tuominen Suomeen ensimmäistä kertaa. Kyseessä on maailman suurin juhla sijaishuoltoon liittyen. Care Dayn tarkoituksena on juhlistaa sijaishuollossa asuvia tai asuneita lapsia ja nuoria sekä heistä välittäviä henkilöitä. Yhteistyössä Pesäpuun muun henkilöstön kanssa koordinoimme Care Dayn levittämistä koko Suomeen. Tavoitteena on, että Care Day järjestettäisiin tästä eteenpäin kansainvälisen mallin mukaan joka vuosi, aina helmikuun kolmantena perjantaina.

Suunnitelmallinen lastensuojelutyö

Pesäpuussa on kehitetty jo vuosien ajan lastensuojelutyön tueksi lapsilähtöisiä toimintamalleja ja työvälineitä, jotta ammattilaiset voisivat tehdä työtään suunnitelmallisesti ja lapsen tarpeet huomioiden. Tarve suunnitelmallisen lastensuojelutyön kehittämiseksi on syntynyt käytännön tarpeista ja aikaisemmasta Pesäpuun kehittämistyöstä.

Palvelutarpeen arviointi

Lapsilähtöiseen palvelutarpeen arvioinnin työskentelymalliin liittyvän oppaan kirjoitustyö valmistui ja käsikirjoitus lähetettiin graafikolle. Opas julkaistaan keväällä 2020. Oppaan ja kolmipäiväisen koulutuksen avulla lapsilähtöisyyttä ja suunnitelmallisuutta osana lapsiperheiden palvelutarpeen arviointia voidaan levittää laajasti.

Lapsilähtöisen palvelutarpeen arviointiin järjestettiin yksi avoin koulutus Helsingissä. Päivään osallistui palvelutarpeen arviointia tekeviä sosiaalityöntekijöitä ja ohjaajia eri puolilta Suomea. Tulosten perusteella koulutus lisäsi suunnitelmallisuutta ja prosessimaisuutta omassa työssä.

Lastensuojelun arviointi

Pysäkki-malli on systemaattinen työskentelymalli huostaanoton ja sijaishuollon tarpeen arviointiin lastensuojelun ammattilaisille. Mallin perehdyttämiseksi ja levittämiseksi on tuotettu Lastensuojelun arviointi -koulutus ja valtakunnallisesti saatavilla oleva Kuka minusta huolehtii? -opas.

Viisipäiväistä koulutusta järjestettiin toimintavuonna tilauskoulutuksena Oulussa ja avoimena koulutuksena Tampereella. Yhden yksityisen lastensuojelun toimijan kanssa toteutettiin räätälöity neljäpäiväinen arviointikoulutus. Lisäksi neuvoteltiin useista uusista tilauskoulutuksista. Mallin markkinointia jatkettiin aktiivisesti järjestön kumppanuuskäynneillä ja erilaisissa tapahtumissa.

Pysäkki-mallin kehittämistyötä jatkettiin #Munperheet-hankkeessa, jossa tuotettiin ja julkaistiin suunnitelmallisen ja lapsen edun mukaisen perheen jälleenyhdistämisen sähköinen malli. Jälleenyhdistämisen mallia käsiteltiin myös Lastensuojelun arviointi -koulutuksissa.

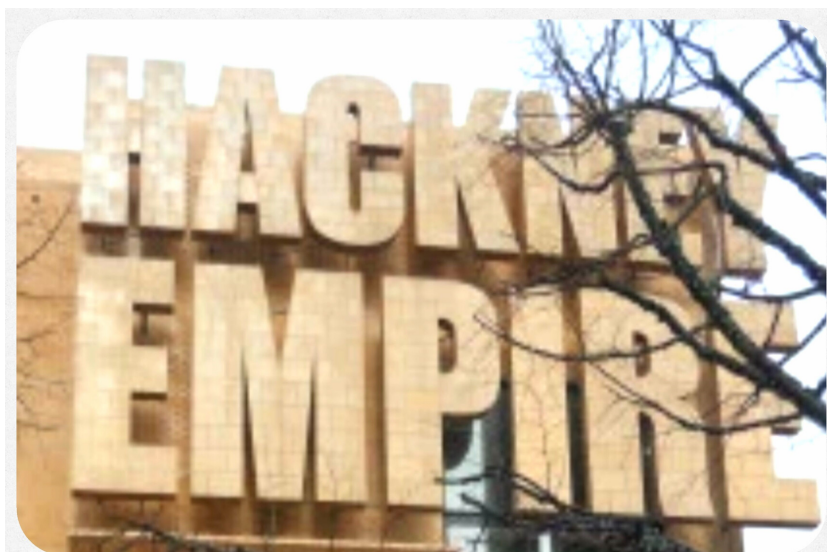
Systeeminen lastensuojelu

Pesäpuu oli mukana Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) SyTy-projektin Systeeminen työote lastensuojelussa ja yhteistyöverkostoissa -kouluttajakoulutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa (N= 62 osallistujaa), erityisesti sen kouluttajuus ja johtaminen -osioissa. Lisäksi osallistuttiin THL:lla systeemisen lastensuojelun ohjelmateorian rakentamiseen ja brittiläisen Collective Spacen Systeemisen mallin kehittämiskoulutukseen (Systemic child protection and child and family social work). Koulutus syvensi ymmärrystä systeemisen lastensuojelun ytimistä ja kouluttamisesta. Maakunnallisesti osallistuttiin Keski-Suomen systeemisen lastensuojelun kouluttajaverkostoon ja Päijät-Hämeen systeemisen lastensuojelun ohjausryhmään.

Vuonna 2018 käynnistynyt Systeeminen lastensuojelu -koulutusprosessi Kanta-Hämeen kanssa saatettiin päätökseen Hämeenlinnan yhden tiimin konsultaatioilla. Keväällä käynnistettiin Kanta-Hämeen toinen koulutus ja toteutettiin se vuoroin Hämeenlinnassa, Forssassa ja Riihimäellä. Koulutuksessa oli mukana neljä tiimiä. Loppuvuonna prosessi jatkui koulutuksellisilla konsultaatioilla Hämeenlinnan kaupungin kahden tiimin kanssa.

Pesäpuun henkilöstölle järjestettiin sisäinen koulutus systeemisestä lastensuojelusta ja vastattiin useihin systeemisistä lastensuojelua koskeviin konsultaatiokysymyksiin.

Toiminnan tuotoksina syntyi kansallisen kouluttajakoulutuksen materiaaleja, jotka ovat kaikkien valmistuneiden systeemisen lastensuojelun kouluttajien (N=120) käytössä. Artikkelit "Kouluttajien kokemuksia systeemisen lastensuojelun toimintamallin pilotoinnista vuosina 2017-2018" julkaistiin kouluttajien materiaalipankissa ja [Pesäpuun sivuilla](#) (Lahtinen). Syksyllä aloitettiin kahden uuden artikkelin kirjoittaminen THL:n Systeemisyyden lastensuojelussa ja yhteistyöverkostossa -julkaisuun (systeemisen muutoksen johtaminen ja lasten osallisuus). Systeemistä toimintakulttuurin muutosta käsiteltiin useilla järjestön kumppanuuskäynnillä.

Turvallinen sijaishuolto

X-ketju –

Lastensuojelun sijaishuollossa kaltoinkohdelluiksi tulleiden henkilöiden tueksi -hanke

X-ketju-hankkeen (2019–2021) päävisiona on väkivallattoman sijaishuollon turvaaminen, jotta jokaisella lapsella ja nuorella olisi turvallinen ja hyvä olla sijaishuoltopaikassaan. X-ketjun tavoitteena on kehittää ja tarjota tukimuotoja lastensuojelun sijaishuollossa kaltoinkohtelua kokeneille henkilöille ja heidän läheisilleen. Tukimuotoina ovat erilaiset vertaistuen, ammatillisen avun ja itseavun muodot. Tavoitteena on myös ehkäistä sijaishuollossa tapahtuvaa kaltoinkohtelua tunnistamisen ja käytäntöjen muuttamisen avulla kouluttamalla ammattilaisia ja vaikuttamalla päättäjiin.

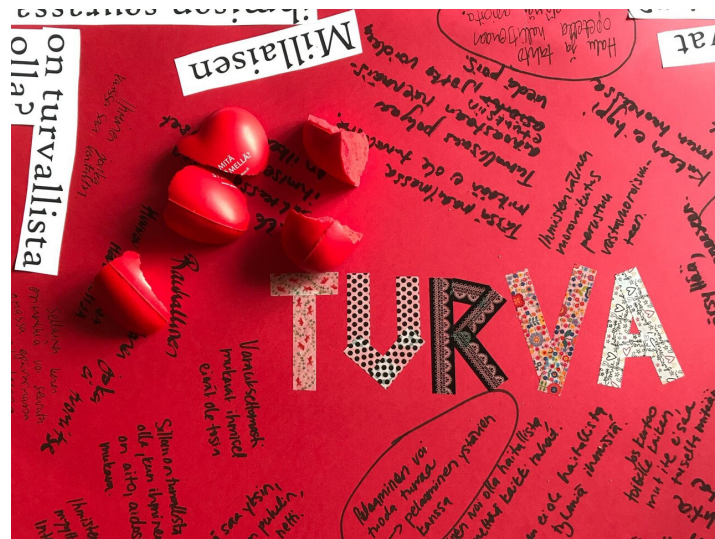
Hanketyö aloitettiin toimintavuoden maaliskuussa. Kevään aikana laadittiin X-ketjulle omat nettisivut Pesäpuun sivujen yhteyteen ja avattiin sosiaalisen median tilit (Facebook ja Twitter). Syksyn aikana järjestettiin kaksi sosiaalisen median kampanjaa. Ensimmäisessä kampanjassa tuotiin esille Kohtaamisen foorumeissa kuultuja tarinoita. Toinen kampanja järjestettiin lasten oikeuksien viikolla tuoden esille rakkauteen ja sen puutteeseen liittyviä tarinoita. Graafikko Nina Huismanin ja valokuvaaja Niina Vehmaan kanssa rakennettiin hankkeelle visuaalinen ilme ja esitteet.

X-ketju järjesti sijaishuollossa kaltoinkohdelluiksi tulleille kuusi Kohtaamisen foorumia ympäri Suomen. Foorumeissa osallistujien oli mahdollista jakaa kokemuksiaan, tavata vertaisia ja kehittää lastensuojelua. Pääpaino oli asioissa, mitkä ovat vieneet elämää eteenpäin ja auttaneet jaksamaan. Lisäksi kohdattiin yksittäisiä henkilöitä, jotka olivat kokeneet sijaishuollossa kaltoinkohtelua.

X-ketju on koordinoanut yhteistyössä nuorten tiimin kanssa vuoden kestävä kehittämisprojektit koulukoti Pohjolakodissa ja valtion koulukodeissa, jotka aloitettiin toimintavuonna ja ne jatkuvat vuoteen 2020. Molemmat projektit kehitettiin palvelemaan koulukotien omaa sisäistä kehittämis-työtä. Projekteissa edistetään nuoren ja omaohjaajatyön välistä vuorovaikutusta sekä kehitetään siihen työvälineitä. Koulukotien kehittämisprojektissa mukana olleiden työntekijöiden ja nuorten ajatukset liitetään osaksi X-ketju toimintaa sekä kansallista lastensuojelun vaativan sijaishuollon kehittämistyötä.

Elämäntarinakirjaa aloitettiin kehittämään kahdessa kehittäjätiimissä, Helsingissä ja Jyväskylässä. Tiimeissä on mukana niin sijaishuollossa kaltoinkohtelua kokeneita henkilöitä kuin ammattilaisia. Kehittäjäryhmät kokoontuivat seitsemän kertaa.

Pesäpuun vuosi lukuina

80 Pesäpuun järjestämää tapahtumaa

11 lasten tapahtumaa

3 971 Pesäpuun tapahtumiin osallistunutta

17 nuorten tapahtumaa

75 työryhmää ja verkostoa, jossa Pesäpuun edustaja mukana

47 koulutusta
5 seminaaria

13 puheenvuoroa

2 220 uutiskirjeen tilaajaa

2 272 Tuotetilausta

4 025 Pesäpuu Facebook-tykkääjää ja
2 073 hankkeiden Facebook-tykkääjää

16 mainintaa mediassa

1 400 Pesäpuu Instagram-seuraajaa ja
628 hankkeiden Instagram-seuraajaa

4 636 mainintaa sosiaalisessa mediassa

1 625 Pesäpuu Twitter-seuraajaa ja
517 hankkeiden Twitter-seuraajaa

13 kannanottoa ja lausuntoa

16 julkaisua ja muuta materiaalia

9 artikkelia

72 Pesäpuu YouTube-tilaajaa ja
200 hankkeiden YouTube-tilaajaa

13 tutkimusta

1 kunniainnointi / palkinto vaikuttavasta työstä

Viestintä

Pesäpuun viestinnän tavoitteena on tietoisuuden kasvattaminen, tunnettuuden lisääminen ja Pesäpuun brändin ja roolin vahvistaminen suomalaisessa lastensuojelutyössä.

Toimintavuonna Pesäpuun viestintä rakentui vahvasti juhluvuoden ja Tekoja – rakkaudesta lapseen -teeman ympärille. Vuodelle luotiin viestintäsuunnitelma ja teeman mukainen visuaalinen ilme, joka läpileikkasi järjestön kaikki tapahtumat ja materiaalit. Teemaa tuotiin esiin markkinointimateriaaleissa, verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa ja uutiskirjeissä, minkä lisäksi Pesäpuun yhteistyökumppaneilta koottiin 20 juhluvuoden teemaan liittyvää blogikirjoitusta. Vuoden aikana järjestettiin noin 30 juhluvuoden tapahtumaa, joista viestittiin aktiivisesti. Juhlavuoden sisältöjen ja viestinnän ansiosta Pesäpuun tunnettuus ja seuraajamäärät kasvoivat ja keskustelu rakkaudesta lastensuojelussa käynnistyi ja levisi valtakunnallisesti.

Tämän lisäksi vuosi sisälsi Pesäpuun muusta toiminnasta ja kehittämis- ja vaikuttamistyöstä johdonmukaista tiedottamista. Pesäpuun kriisiviestinnän ohjeita täydennettiin sosiaalisen median mallivastauksilla ja myös sisäisen viestinnän matriisia täsmennettiin. Viikkopalaverit korvanneen sisäisen tiedotteen lähettämistä jatkettiin. Sisäisen viestinnän helpottamiseksi otettiin käyttöön Outlook-kalenteri (Pesäpuun kokoukset, tapahtumat ja sisäiset työtehtävät). Pesäpuun työntekijöiden ja työn tueksi laadittiin Eettinen kehittäminen Pesäpuussa -asiakirja.

Pesäpuu organisoii Voima Vaikuttaa! -nuorten kokemusasiantuntijoiden verkoston Jälkihuolto 2019 -vaikuttamiskampanjaa ja oli mukana Ääni lapselle eduskuntavaalikampanjassa. Syksyllä Pesäpuu kokosi Care Day -toimijaverkoston, jonka tarkoituksena oli tuoda kansainvälinen sijaishuollon juhlapäivä myös Suomeen. Pesäpuu koordinoi verkostoa, loi päivälle verkkosivut ja tuotti visuaalisen ilmeen, viestintä-ohjeita ja muita toimijoiden tarvitsemia materiaaleja.

Pesäpuun verkkosivuja täydennettiin jatkuvasti ja päivitettiin saavutettavuusdirektiivin mukaiseksi. Sivuille lisättiin myös Google Analytics -ohjelma, joka seuraa sivuilla kävijöiden määrää.

Yhdessä lapsiasiavaltuutetun ja lastensuojelun tulevaisuuden työryhmän kanssa laadittiin viesti kansanedustajille lasten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Intranetin kehittämistä aloitettiin kartoittamalla mahdollisia palveluntarjoajia ja alustoja, joille uuden intran voisi rakentaa.

Markkinointi ja varainhankinta

Toimivuotena Pesäpuun tapahtumia, koulutuksia ja verkkokaupan tuotteita markkinoitiin erilaisissa tapahtumissa, sosiaalisessa mediassa, uutiskirjeessä ja verkkosivuilla. Pesäpuun markkinoinnissa korostuivat kolme tavoitekokonaisuutta: Pesäpuun tunnettuuden lisääminen ja brändityö, varainhankinnan markkinointi yritys- ja yksityislahjoittajille sekä verkkokaupan myynnin edistäminen.

Pesäpuuhun palkattiin vuoden 2018 lopulla ensimmäinen markkinoinnin asiantuntija, joten kulunut toimintavuosi on ensimmäinen, jonka aikana Pesäpuun markkinoinnin tehtävissä on ollut kokoaikainen työntekijä. Pesäpuun markkinoinnin tavoitteet kattavat yleisen brändityön ja tunnettuuden lisäämisen, varainhankinnan yksityis- ja yrityslahjoittajilta sekä muun yritysysteistyön ja lisäksi Pesäpuun verkkokaupan markkinointitehtävät ja hallinnollisen ylläpidon. Myös tapahtumamarkkinointi on tärkeässä roolissa. Lisäksi markkinoinnista vastaavan tavoitteena on lisätä koko Pesäpuun henkilöstön valmiuksia markkinointiin erityisesti tuotteiden ja koulutusten osalta.

Verkkokaupan myynti kasvoi 4,6 % edelliseen toimintavuoteen verrattuna. Tuotteita on lisäksi myyty tapahtumissa sekä toimistoyhteydenottojen kautta. Verkkokaupan myyntiä on edistetty esimerkiksi verkkokaupan sosiaalisen median markkinointia tehostamalla sekä verkkokaupan toimintoja kehittämällä.

Varainhankintakampanjoita toimintavuonna järjestettiin kaksi hyödyntämällä sosiaalisen median eri kanavia, uutiskirjettä sekä verkkosivuja. Kampanjat toteutettiin lasten juhlan mahdollistamiseksi Särkänniemessä sekä sijaishuollosta itsenäistyvien nuorten itsenäistymispakettien kokoamiseen. Varainhankinnan kautta Pesäpuu sai tukea myös nuorten aikuisten joulujuhlan pitämiseen. Lisäksi sosiaalisessa mediassa panostettiin maksulliseen mainontaan varainhankinnan markkinoimiseksi. Varainhankinnan monipuolistamista tarvitaan lisäämään autettavien lasten ja nuorten määrää, tukemaan hyvinvointia ja ehkäisemään syrjäytymistä. Lahjoittamiskumppanuuksia tarjotaan yrityksille, yksityishenkilöille ja säätiöille.

Pesäpuu otti käyttöön toimintavuoden syksyllä uuden sosiaalisen median; LinkedIn. Uudella kanavalla tavoitellaan uutta kohderyhmää, suurta yleisöä, jonka parissa Pesäpuun tavoitteena on lisätä tietoa ja ymmärrystä lastensuojelusta, lisätä Pesäpuun tunnettuutta sekä lisätä yritysysteistyömahdollisuuksia sekä varainhankintaa niin yksityisten henkilöiden kuin yritysten osalta.

Kumppanuudet

Pesäpuun kumppaneille ja asiakkaille toteutettiin suunnitellusti NPS-kysely. Kyselyn tulokset ovat vuosikatsauksen liitteenä. Kumppanit kokevat Pesäpuun erittäin luotettavana kehittämiskumppanina. Kyselyn vastausten keskiarvo on yli yhdeksän, minkä valossa kumppanit suosittelivat erittäin todennäköisesti Pesäpuuta kehittämiskumppaniksi sidosryhmilleen. Keskiarvo on hieman noussut edellisestä mittauksesta 2017. Kysely lähetettiin yli 200 kumppanille (vuonna 2017 69 kumppanille). Pesäpuun aktiivinen asiakkuusstrategia on siis tuottanut erinomaisen tuloksen myös asiakkaiden määrää vertaillen.

Kumppanuuksien (aikaisemmin asiakkuuksien) vuosikellon mukaisesti kontaktoitiin viisi kumppania. Keväällä tavattiin Kymsoten (n=2), Rovaniemen (n=2) ja Eksoten (n=2) lapsi- ja perhepalveluiden, lastensuojelun ja perhehoidon työntekijöitä ja käynnistettiin järjestökumppaneiden kierros Pelastakaa Lapset ry:stä (n=3). Syksyllä tavattiin lisäksi Vaasan työntekijöitä (n=12). Kumppanuustapaamisissa käsiteltiin laajasti lapsi- ja perhepalveluiden kehittämistä, Pesäpuun eri painopistealueita, erityisesti perhehoitoa, lasten ja nuorten osallisuutta lisääviä rakenteita ja uusia kehittämiskohteita (vertaisarviointi ja X-ketju) sekä alueen kehittämistarpeita ja yhteistyömahdollisuuksia.

Järjestön sisäiseen käyttöön tuotettiin visuaalinen yhteenveto kaikista strategiakauden aikana toteutetuista ja suunnitteilla olevista kumppanuuskäynneistä ja niiden tuloksista sekä sovittiin kumppanuuskäyntien etu- ja jälkikäteisviestinnästä henkilöstölle. Lisäksi täsmennettiin palveluiden (aikaisemmin koulutusten) tarjous- ja tilausvahvistusprosesseja ja -lomakkeita. Näiden täsmennysten avulla pyritään seuraamaan pidemmällä aikavälillä Pesäpuun palveluiden myynnin alueellista ja määrällistä toteutumista.

Henkilöstö

Pesäpuun tärkein voimavara on pitkäjänteiseen työhön sitoutunut, osaava, innostunut ja motivoitunut henkilökunta. Yhdistyksen henkilökuntaan kuuluivat toiminnanjohtaja, talous- ja hallintopäällikkö, lastensuojelun kehittäispäälliköt, kehittäjäsosiaalityöntekijät, kehittäjäpsykologi, asiantuntijat, viestinnän ja markkinoinnin asiantuntijat ja toimistos sihteeri sekä tarpeen mukaan palkattavia kokemusasiantuntijoita. Lisäksi yhdistys työllistää eri osa-alueiden erityisosaajia tarpeen mukaan.

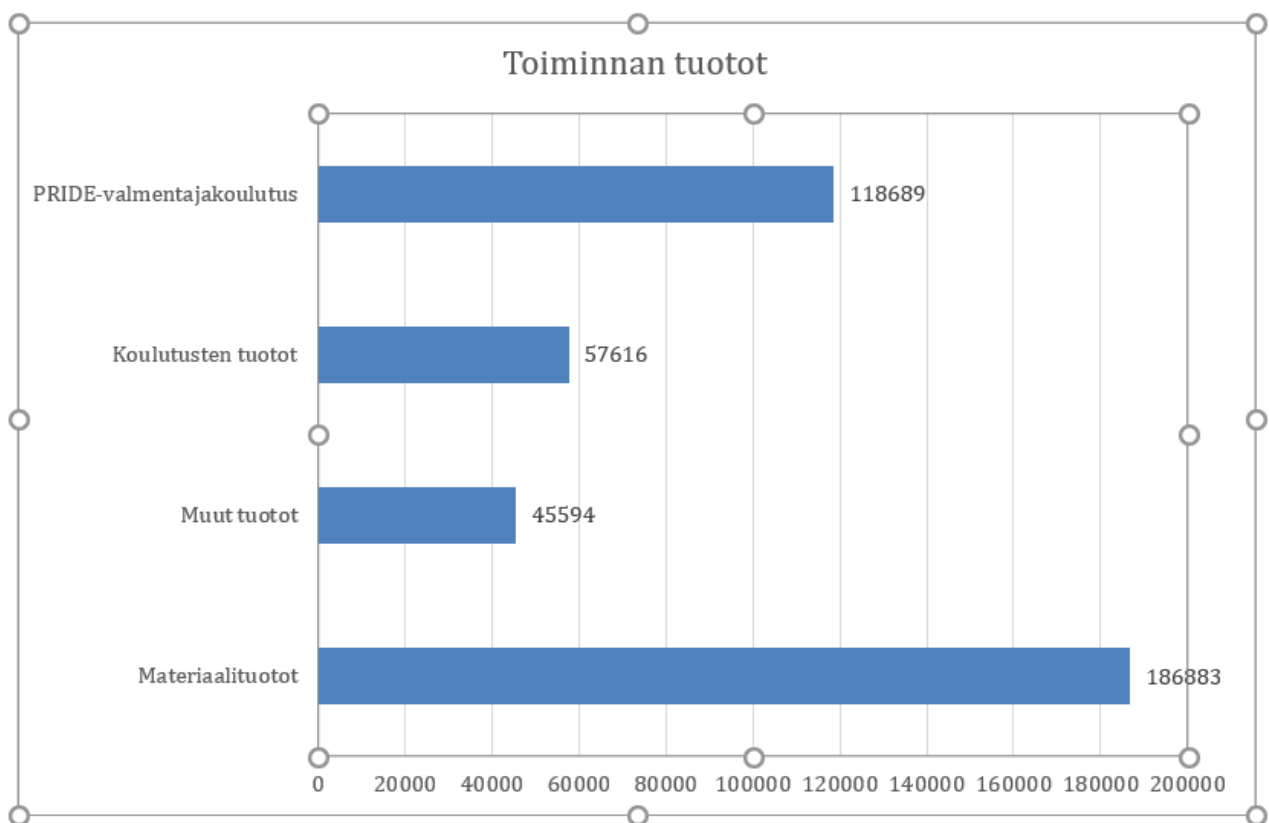
Pesäpuun henkilöstöpolitiikalla halutaan lisätä työntekijöiden työssä jaksamista ja onnistumista. Tärkeitä osa-alueita ovat strategiaan ja osaamistarpeeseen liittyvä kouluttautuminen, osaamisen hankkiminen, verkostoituminen, ennakkoiva työterveyshuolto, mahdollisuus työnohjaukseen, etätööhön sekä liikuntaan ja virkistykseen. Työyhteisön yhteisillä kehittäispäivillä, tiimipalavereilla, kuukausipalavereilla sekä toiminnanjohtajan kanssa käytävillä kehittämiskeskusteluilla pyritään varmistamaan avoin ja luottamusta lisäävä työilmapiiri. Työvirettä seurataan arviointikyselyillä ja työyhteisön toimintaa ohjaa työsuojelun toimintaohjelma sekä työsuojelutoimikunta. Työ on organisoitu tiimirakentein ja tavoitteena on myös yhteisöllinen tuki kaikille työntekijöille. Toimintavuoden lopussa Pesäpuussa oli 22 työntekijää. Uusia työntekijöitä aloitti kaksi ja yksi palasi entisiin tehtäviin muualle. Henkilöstä oli kolmessa toimipisteessä, Jyväskylässä (12), Tampereella (4) ja Helsingissä (6).

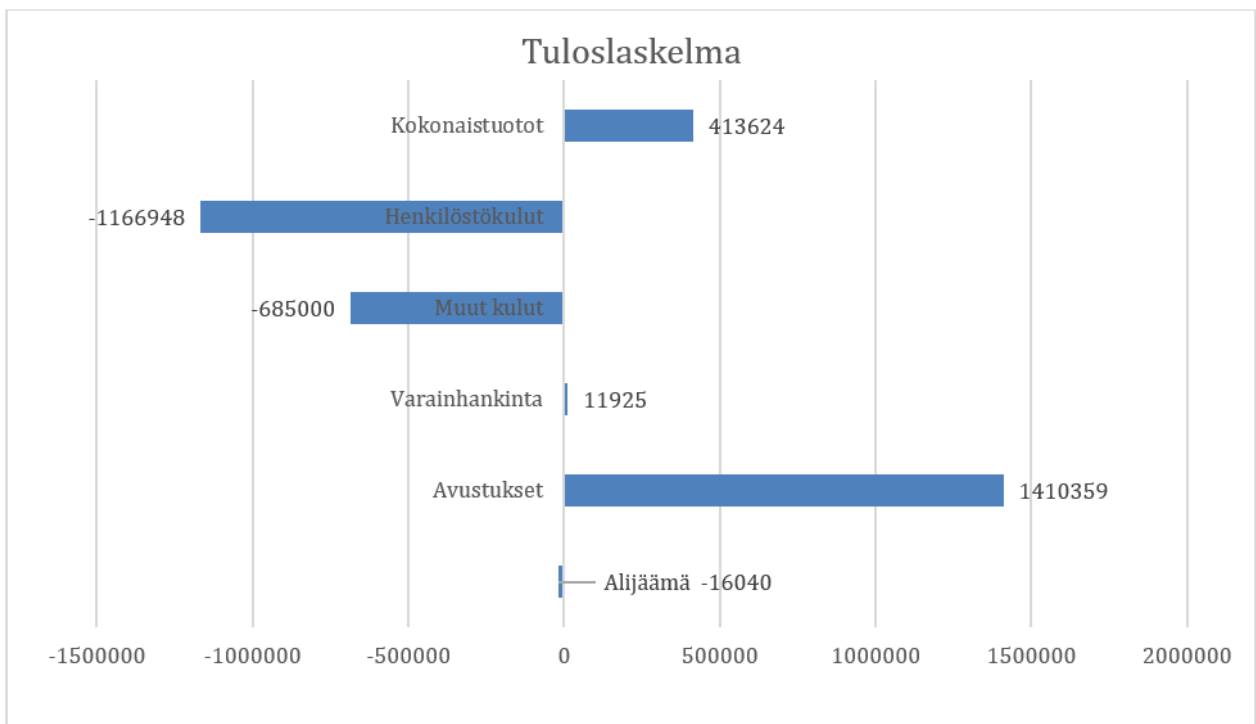
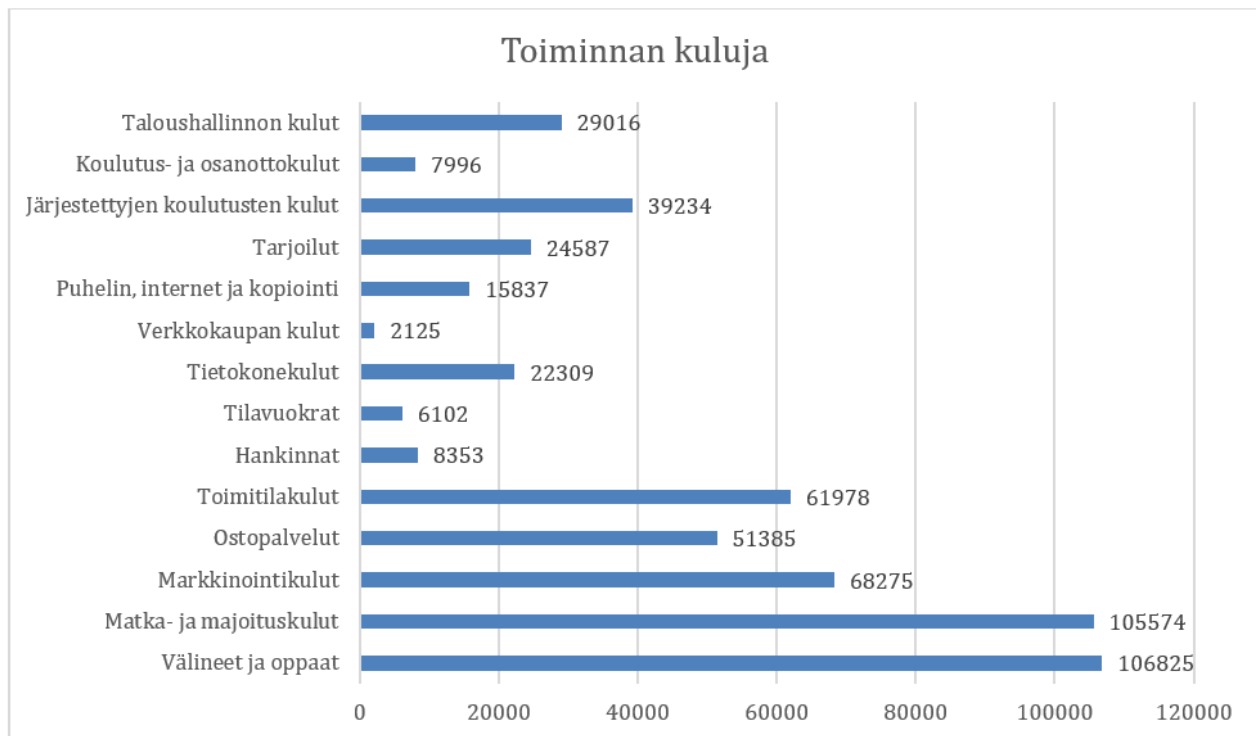

Talous

Pesäpuun toiminnan rahoitus perustuu pääosin Veikkauksen myöntämiin avustuksiin ja omiin tuottoihin, joita saadaan järjestön kehittämien työvälineiden, valmennusten ja koulutusten myynnistä. Toimintavuonna saatiin Veikkauksen kautta yleisavustus, kolme toiminnallista avustusta perhehoidon ja osallisuuden kehittämiseen sekä määräaikaista hankeavustuksia 3–5-vuotiaiden lasten osallisuuden vahvistamiseen, perheen jälleenyhdistämiseen, kokemus-asiiantuntijatoiminnan maakunnalliseen kehittämiseen sekä turvallisen sijaishuollon kehittämiseen.

Tulevaisuudessa tavoitteena on auttaa useampia lapsia ja nuoria saamalla toiminnalle tukijoita ja lahjoittajia, sekä yrityksistä että yksityisistä henkilöistä.

Tulevaisuuden näkymät

Lastensuojelun tarve erityisesti sijaishuollon osalta on lisääntynyt. Kansalliset laajamittaiset kehittämistoimet sote ja LAPE jatkuvat Marinin hallituksen vetäminä. Erityisiksi kehittämis-kohteiksi on nostettu lasten ja nuorten mielenterveys sekä päihdepalvelut. Kouluterveyskyselyssä sijaishuollossa asuvilla lapsilla on paljon hyvinvointia uhkaavia riskejä. Pesäpuun rooli kumppanina ja kokemuksen/asiakkaiden äänen lisääjänä auttaa muutoksessa vaikuttavampaan lastensuojeluun. Pesäpuu on mukana lukuisissa kansallisissa kehittämishankkeissa ja työryhmissä kutsuttuna asiantuntijana ja kokemusäänen vahvistajana. Toiminnan pitkäjänteisyyttä on lisännyt myös STEA:n sitoutuminen Pesäpuun toiminnan tukemiseen, joskin koko järjestökenttä jakaa huolen Veikkauksen toiminnan volyymin mahdollisesta pienenemisestä.

Tulevaisuudessa toiminnan vaikuttavuuden arviointiin, verkostojen kokoamiseen ja toimintamallien juurruttamiseen tulee kiinnittää lisää huomiota ja resursseja. Pesäpuun tunnettuus lastensuojelun toimijoiden keskuudessa on hyvä. Lahjoitusten kasvattamiseksi tunnettuuden tulee kuitenkin kasvaa yritysten ja kansalaisten silmissä. Laajat rakenteelliset muutokset toimintaympäristössä vaikuttavat järjestöjen mahdollisuuteen tuottaa palveluja sekä rahoitus-pohjaan. Tulevaisuuden epävarmuuteen voidaan vastata parhaiten ennakoivalla toiminnalla.

Pesäpuu on lähitulevaisuudessakin riippuvainen Veikkauksen ja STEA:n avustustoiminnasta ja sen jakovaran kehittymisestä. Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö mahdollistavat tulevaisuudessakin sen, että voimme auttaa useampia lapsia ja nuoria sekä kumppaneita onnistumaan omassa tehtävässään.

